

- засвоєння знань, формування вмій і навичок – робота на фантомах та штучних зубах;
 - раціональна організація навчання – само-навчання, навчання «ланцюжком» (Знаєш і вмієш сам – навчи цього іншого), наставництво;
 - розвиток й удосконалення – постійне підвищення педагогічного, лікарського та мовного професійного рівня викладача, що надає можливість результативно й переконливо утримувати увагу студента під час заняття.

Так само, як ми навчаємо наших студентів, що лікування будь-якого захворювання має бути комплексним або мультидисциплінарним, у навчальному процесі ми використовуємо різноманітні скомплектовані способи педагогічних дій, за допомогою яких досягається засвоєння знань, умій і навичок, а також розвиток пізнавальних і творчих здібностей майбутнього лікаря. Особливість навчання медичних працівників пов'язана з високою відповідальністю викладача за результати лікування, життя і добробут їхніх майбутніх пацієнтів.

Висновки. Глибина і точність відображення принципів і закономірностей процесу навчання визначається результатами перевірки кінцевого рівня знань студентів. Справжній успіх ґрунтується на усвідомленому навчанні. Доцільність додержання вищезгаданих принципів актуалізована з позицій аналізу та оцінювання кваліфікації спеціалістів-стоматологів випускників Одеського національного Медичного Університету під час державного іспиту.

Список літератури

1. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І., Семенова А.В. та ін.]; За ред. З.Н.Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
2. Педагогіка вищої школи / [Андрущенко В.П., Бех І.Д., Волощук І.С. та ін.]; за ред. В.Г. Кременя, В.П. Андрущенко, В.І. Лугового. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 256 с.
3. Олійник Ю.І. Інформаційна культура особистості – актуальна освітня проблема / Олійник Ю.І. // Педагогічні науки: збірник наукових праць. – Вип. 63. – Херсон: ХДУ, 2013. – С. 187-193.
4. Кремень В.Г. До інноваційної освіти: контекст модернізації НАПН України / В.Г.Кремень // Рідна школа. – 2014. – № 4-5. – С. 3-6.
5. Кириленко К.М. Інтеграційні процеси в сучасному природничо-науковому і науково-гуманітарному знанні та шляхи їх відображення у змісті університетської освіти / К.М. Кириленко // Рідна школа. – 2014. – № 4-5. – С. 41-46.

REFERENCES

1. Kurllyand Z.N., Hmelyuk R.I., Semenova A.V. ta in.; za red. Kurllyand Z.N. *Pedagogika vyschoyi shkoly* [Higher School Pedagogy]: Train- ing. Guidance. – 3-iyе vyd., pererob. I dop. K.: Znamya; 2007:495.
2. Andruschenko V.P., Beh I.D., Voloschuk I.S. ta in.; za red. Kremenyu V.H., Andruschenka V.P., Luhovoho V.I. *Pedagogika vyschoyi shkoly* [Higher School Pedagogy]. K.: Pedagogichna dumka; 2009:256.
3. Oliyunk Y. Informatsiyna kultura osobystosti – aktualna osvitnya problema [Personal Information Culture - urgent educational problem]. *Pedagogichni nauky: Zbirnyk naukovykh prats.* Vyp. 63. – Kherson: KhDU; 2013:187-193.

4. Kremen V.G. By innovative education: the context of modernization NAPS Ukraine. *Ridna Shkola.* 2014;4- 5: 3-6.

5. Kyrylenko K.M. Integration of modern science and scientific Humanities and ways to display them in the content of university education. *Ridna Shkola.* 2014;4-5:41-46.

Надійшла 18.04.18

УДК 616.311.-2-002.153-085

**В. А. Лабунець, д. мед. н., Т. В. Дієва, д. мед. н.,
 В. В. Лепський, к. мед. н.,
 О. В. Лабунець, к. мед. н., Е. В. Дієв, к. мед. н.,
 В. В. Лепський, к. мед. н.**

Державна установа «Інститут стоматології та щелепно-лицевої хірургії Національної академії медичних наук України»

ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ВВЕДЕННЯ У ПРАКТИЧНУ ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ НОВОЇ СИСТЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВЕЛИЧИН ВИРОБНИЧОГО ПЛАНУ ЗУБНИХ ТЕХНІКІВ

На підставі даних структури й об'єму основних видів зубних протезів, умовних одиниць трудомісткості зубних техніків на їх виготовлення та у зв'язку із офіційно зміненою МОЗ України тривалістю робочого тижня даних спеціалістів (33 години), проведено перерахунок величини їх виробничого плану на 1 місяць, загальна величина якого становить 136,6 УОТ. Пропонована керівникам стоматологічних установ, ортопедичних підрозділів і зуботехнічних лабораторій, при оцінці його виконання і начисленні їм заробітної платні, потрібно виходити не з 168 УОТ, як було раніше, а з 136, 6 УОТ за 1 місяць, чи 6,6 УОТ на протя́зі одного робочого дня.

Ключові слова: зубні техніки, умовні одиниці труда, величина виробничого плану, тривалість робочого тижня, дня.

**В. А. Лабунець, Т. В. Дієва, В. В. Лепський,
 О. В. Лабунець, Е. В. Дієв, В. В. Лепський**

Государственное учреждение «Институт стоматологии и челюстно-лицевой хирургии Национальной академии медицинских наук Украины»

ОБОСНОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТЬ ВВЕДЕНИЯ В ПРАКТИЧНОЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЕ УКРАИНЫ НОВОЙ СИСТЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ВЕЛИЧИНЫ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПЛАНА ЗУБНЫХ ТЕХНИКОВ

© Лабунець В. А., Дієва Т. В., Лепський В. В., Лабунець О. В., Дієв Е. В., Лепський В. В., 2018.

На основании данных структуры и объема основных видов зубных протезов, условных единиц трудоемкости зубных техников на их изготовление и в связи с официально измененной МЗ Украины продолжительности рабочей недели данных специалистов (33 часа), произведен перерасчет величины их производственного плана на 1 месяц, общая величина которого составила 136,6 УЕТ. Рекомендовано руководителям стоматологических учреждений, ортопедических подразделений и зуботехнических лабораторий, при оценке его исполнения и начисления им заработной платы исходить не из 168 УЕТ, как было ранее, а из 136,6 УЕТ за 1 месяц, или 6,6 УЕТ на протяжении одного рабочего дня.

Ключевые слова: зубные техники, условные единицы труда, величина производственного плана, продолжительность рабочей недели, дня.

**V. A. Labunec', T.V. Dijeva, V. V. Leps'kyj,
O.V. Labunec', E.V. Dijev, V.V. Leps'kyj**

State Establishment “The Institute of Stomatology and Maxillo-Facial Surgery National Academy of Medical Science of Ukraine”

**THE JUSTIFICATION AND NECESSITY
OF INTRODUCTION IN PRACTICAL
HEALTH CARE OF UKRAINE
A NEW SYSTEM OF DETERMINING
THE VALUE OF THE PRODUCTION PLAN
DENTAL TECHNICIANS**

On the basis of data of structure and volume of the main types of dentures, conventional units of labor intensity of dental technicians on their production and in connection with officially changed Ministry of Health of Ukraine of duration of the working week of these specialists (33 hours), recalculation of size of their production plan for 1 month which total size made 136,6 conventional units of work (CUW) is made. Recommended management of dental clinics, orthopedic departments and dental laboratories in the evaluation of his performance and accrual of wages not proceed from the CUW 168, as previously, and from 136,6 CUW for 1 month, or 6.6 CUW for one working day.

Key words: dental technicians, conditional units of work, size of the production plan, duration of working week, day.

Як відомо, на сьогоднішній день, у практичній охороні здоров'я нашої країни в галузі зуботехнічного виробництва при обліку й оцінці трудового навантаження зубних техніків використовуються так звані умовні одиниці трудомісткості, спираючись на низку офіційно нормативно-правових положень [1, 4-7], загальна величина якої склала 168 УОТ на 1 місяць [2, 3, 8, 11]. При цьому слід зазначити, що при їх безпосередній розробці був використаний один із визначальних показників – тривалість робочого дня даних спеціалістів,

яка на той час становила 8 годин.

Однак, на теперішній час, при складанні штатного розпису зубних техніків і визначенні тривалості їх робочого дня, керівники стоматологічних установ виходять з Наказу МОЗ України №319 «Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я» [9], згідно до Постанови Кабінету Міністрів України №163 «Про затвердження переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці» [10], робота яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня, відповідно до яких, тривалість робочого тижня даних спеціалістів становить 33 години, тобто 6 годин 36 хвилин при 5-ти денному робочому тижні.

Враховуючи наведене вище стає достатньо зрозумілою нагальна прикладна необхідність визначення зовсім нових показників їх роботи, як таких, і трудового навантаження на 1 місяць в окремість, з урахуванням дійсно реальної зміни тривалості їх робочого дня.

Матеріали і методи дослідження. Матеріалами дослідження стали структура і об'єм стоматологічної ортопедичної захворюваності, показники потреби населення в різних основних видах зубних протезів, часові витрати праці зубних техніків на їх виготовлення, величина виробничого плану даних спеціалістів та змінені показники тривалості їх робочого тижня, згідно Наказу МОЗ України №319 від 25.05.2006 р.

У процесі проведення дослідження була задіяна ціла низка клінічних, фотохронометражних, хронометражних, розрахункових, аналітичних та статистичних методів.

На першому етапі, шляхом проведення епідеміологічних досліджень у різних медико-географічних регіонах нашої країни, було визначено структуру стоматологічної ортопедичної захворюваності у дорослого населення та встановлена величина потреби в ортопедичній допомозі по основним видам зубних протезів, що найбільш часто використовуються у практичній охороні здоров'я.

На другому етапі були, на підставі проведених фотохронометражних і хронометражних досліджень, визначені середні показники тривалості виготовлення встановлених видів зубних протезів даними спеціалістами. При цьому шуканий норматив часу визначали по формулі: $Nч = Tп + K \times Tзп$;

де: НВ – норматив часу зубних техніків на виготовлення зубних протезів;

Tп – постійні витрати часу зубних техніків на виготовлення зубних протезів;

K – кількість зубних протезів;

Tзп – змінно-повторювальні витрати часу зубних техніків на виготовлення зубних протезів;

А величину умовних одиниць трудомісткості розраховували за формулою: $A=B/C$;

де: А – шукана величина умовних одиниць труда;

В – норматив часу зубних техніків на виготовлення певних видів зубних протезів;

С – встановлена величина робочого часу зубних техніків, яка прийнята за 1 трудову одиницю (Наказ МОЗ України №507 - 60 хв.).

І, на останньому – 3 етапі дослідження, маючи у наявності показники структури і об'єму стоматологічної ортопедичної захворюваності, тривалості виготовлення основних видів зубних протезів зубними техніками, віддзеркалених в умовних одиницях трудомісткості та тривалості їх робочого дня, була визначена величина їх трудового навантаження на 1 місяць.

Результати дослідження та їх обговорення. Маючи у наявності показники стоматологічної ортопедичної захворюваності, структуру й об'єм ортопедичної допомоги населенню країни, нормативи часу зубних техніків на виготовлення основних видів зубних протезів та використані офіційно затверджені МОЗ України, методичні підходи розрахунку умовних одиниць трудомісткості для даних спеціалістів, нами була розроблена уніфікована система обліку та оцінки їх витраченого труда (табл.). Виключно наведені у табл. умовні одиниці труда зубних техніків дозволяють найбільш обґрунтовано і достовірно визначати трудове навантаження даних спеціалістів на 1 місяць, а також індивідуально розраховувати їх трудове навантаження при почасовому графіку їх роботи.

Таблиця

Умовна величина трудових одиниць для зубних техніків

Вид ортопедичної допомоги	Число робіт	Норматив трудових одиниць
1	2	3
Штампована металева коронка	1	0,9
Штампована металева бюгельна коронка	1	1,2
Штампована металева коронка, облицьована пластмасою	1	1,9
Ковпачкова коронка, облицьована пластмасою (з покриттям двоокису титану)	1	2,2
Пластмасова коронка	1	1,2
Керамічна коронка, виготовлена методом пресування з подальшим нанесенням керамічної маси	1	3,1
Коронка з композитного матеріалу світлової полімеризації	1	1,4
Керамічна коронка, вироблена методом пресування та підфарбовування	1	3,1
Металокерамічна коронка	1	5,8
Лита металева коронка	1	3,2
Лита коронка, облицьована пластмасою	1	3,9
Литий зуб, облицьований пластмасою у штамповано-паяному мостоподібному протезі	1	1,9
Литий зуб у штамповано-паяному мостоподібному протезі	1	0,9
Пластмасовий зуб у пластмасовому мостоподібному протезі	1	0,9
Зуб металокерамічний	1	0,5
Литий зуб, облицьований пластмасою у суцільнолитому мостоподібному протезі	1	4,8
Суцільнолита куксова штампована вкладка	1	1,6
Литий зуб у суцільнолитому мостоподібному протезі	1	0,7
Суцільнолита розбірна куксова штифтова вкладка		
- 2-х сегментна		
- 3-х сегментна	1	0,9
Повний знімний протез з:		
- пластмасовими зубами	1	1,1
- порцеляновими зубами	1	1,4
Повний знімний зубний протез з поліпропілену	1	4,0
	1	8,3
Повний знімний зубний протез з литим металевим базисом	1	6,7
Знімний частковий пластинковий протез з:		
- пластмасовими зубами		
- порцеляновими зубами	1	5,5

Продовження таблиці

1	2	3
Бюгельний протез на гіпсовій моделі з:		
- пластмасовими зубами	1	3,7
- порцеляновими зубами	1	6,5
Бюгельний протез на вогнетривкій моделі з:		
- пластмасовими зубами	1	9,8
- порцеляновими зубами	1	11,4
Лагодження знімного зубного протезу з використанням ар-мовочної сітки	1	16,0
	1	17,8
Лагодження зубних протезів самотвердіючою пластмасою:	1	0,6
- перелом базису	1	0,6
- два переломи на одному базисі	1	0,8
- кріплення одного зуба	1	1,3
- кріплення двох зубів	1	1,4
- кріплення трьох зубів	1	1,5
- кріплення чотирьох зубів	1	1,6
- кріплення одного кламера	1	1,3
- кріплення двох кламерів	1	1,4
- кріплення одного зуба і одного кламера	1	1,4
- кріплення одного зуба і лагодження перелому базису	1	1,4
- кріплення двох зубів і лагодження перелому базису	1	1,6
Виготовлення індивідуальної ложки із:		
- базисної пластмаси	1	1,3
- самотвердіючої пластмаси	1	0,8
Боксерська шина	1	2,5
Керамічна вкладка виготовлена методом пресування	1	3,0
Вкладка з композитного матеріалу світлової полімеризації	1	1,0
Керамічний вінір, виготовлений методом пресування та підфарбовування	1	2,9
Вінір з композитного матеріалу світлової полімеризації	1	1,3
Вкладка пластмасова	1	0,6
Вкладка металева	1	0,5
Спайка коронок	1	0,3

Отже, приймаючи до уваги, що найбільш достовірно величину трудового навантаження зубних техніків, віддзеркалює тільки показник загальної кількості вироблених трудових одиниць та офіційно затверджене скорочення тривалості робочого дня даних спеціалістів, шукану величину визначали за формулою:

$A = B \times C$ де: А – шукана величина трудового навантаження зубних техніків, в УОТ;

В – кількість умовних одиниць труда, що повинен виробити зубний технік протягом одного робочого дня;

С – середня кількість робочих днів за один місяць (21 день);

Усі наведені показники нормуються: кількість робочих днів – законодавством про працю медичних працівників; тривалість робочого дня – графіками роботи стоматологічних установ, згідно Наказу МОЗ України №319 від 25.06.2006 р. (33 години на 1 тиждень, тобто, при 5-ти денному робочому тижні тривалість робочого дня зуб-

них техніків складає 6 годин 36 хвилин.

Виходячи з Наказу МОЗ України №507 від 28.12.02 р. «Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та якості медичної допомоги», що одна умовна одиниця трудомісткості даних спеціалістів дорівнює одній робочій годині, тобто у цілому на протязі робочого дня вони повинні виробити 6,6 УОТ.

Маючи у наявності усі потрібні нам показники, проводимо наступні розрахунки:

$$A = 6,6 \times 21 = 138,6 \text{ УОТ}$$

Таким чином, оптимальна величина трудового навантаження у середньому для зубних техніків повинна на сьогодні скласти не 168 одиниць, як було раніше, а 138,6 УОТ.

У випадку потреби встановлювання керівниками стоматологічних установ індивідуальної величини трудового навантаження даних фахівців відповідно до фактичної кількості відпрацьованих днів, чи часів, подібний розрахунок потрібно проводити у повній відповідності з наведе-

ною вище формулою та методикою його визначення, підставляючи у неї фактичні дані тривалості робочого дня чи кількості робочих днів відносно кожного місяця, з урахуванням його тривалості і офіційних свят та у повній відповідності з наведеними у табл. абсолютних показників величини умовних одиниць трудомісткості зубних техніків.

Висновки. 1. На підставі розроблених нами умовних одиниць трудомісткості зубних техніків та офіційно затвердженої нової величини тривалості їх робочого тижня (33 години), згідно Наказу МОЗ України №316 від 25.05.2006 р., чи 6 годин 36 хвилин на протязі одного робочого дня, оптимальна величина їх трудового навантаження повинна складати на сьогоднішній день 136,6 УОТ протягом 1 місяця.

1. Практичне впровадження визначеної нами величини виробничого плану зубних техніків, дозволить керівникам стоматологічних установ, ортопедичних підрозділів та зуботехнічних лабораторій, проводити розрахунок та надавати найбільш об'єктивну і достовірну оцінку його виконання, а фінансовим органам визначати величину їх заробітної платні згідно фактичному об'єму витраченої праці.

Список літератури

1. **Лабунець В. А.** Методичні аспекти уніфікованої системи обліку і контролю праці стоматологів-ортопедів і зубних техніків в Україні: метод. рекомендації / В. А. Лабунець, В. Р. Григорович. – Одеса, 1999. – 12 с.
2. **Лабунець В. А.** Методичні основи розрахунку величини трудового навантаження стоматолога-ортопеда і зубного техника при різних організаційних формах виготовлення ортопедичних конструкцій: метод. рекомендації / Лабунець В. А., Неспрядько В. П., Косенко К. М. – Одеса., 1999. – 19 с.
3. **Лабунець В.А.** Основи научного планування і організації ортопедическої стоматологіческой допомоги на сучасному етапі її розвитку. Монографія. / Лабунець В.А. – Одеса, 2006. – 428 с.
4. **Лабунець В. А.** Проект відомчих норм часу на додаткові ненормовані види зуботехнічних робіт: метод. рекомендації / В. А. Лабунець, Є.В. Дієв. – К.: 2010. – 26 с.
5. **Лабунець В. А.** Додаткові умовні одиниці трудомісткості роботи зубного техника та методичні основи розрахунку їх величини: метод. рекомендації / Лабунець В. А., Дієва Т. В., Дієв Є. В. – К., 2010 – 16 с.
6. **Дієв Є. В.** Клінічне обґрунтування встановлення тривалості виготовлення ненормованих зуботехнічних робіт до використання в ортопедичній стоматології: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук: спец. 14.01.22 «Стоматологія» / Є. В. Дієв. – Одеса, 2012. – 20 с.
7. Удосконалення методики індивідуального розрахунку величини витрат робочого часу зубних техніків на виготовлення сучасних видів зубних протезів: метод. рекомендації / [Шнайдер С. А., Лабунець В. А., Романова Ю.Г. та ін.]. – Київ, 2014. – 17 с.
8. Наказ МОЗ України № 507 від 28.12.02р. «Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та показників якості медичної допомоги».
9. Наказ МОЗ України № 319 від 25.05.2006 р. «Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я»
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2001 р. №163 «Про затвердження переліку вироб-

ництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, робота яких дає право на скорочену тривалість робочого тижня».

11. Збірник загальних нормативно-правових положень з ортопедичної стоматології і зуботехнічного виробництва / [Лабунець В. А., Шнайдер С. А., В.В., Лепський М. М. та ін.]. – Одеса – Черкаси, 2015. – 971 с.

REFERENCES

1. **Labunec' V.A., Grygorovych V.R.** *Metodychni aspekty unifikovanoi' systemy obliku i kontrolju praci stomatologiv-ortopediv i zubnyh tehnikiv v Ukraini: metod. rekomendacii'* [Methodological aspects of a unified system of accounting for and control of the work of dentists-orthopedists and dental technicians in Ukraine: methodical recommendation]. *Odesa; 1999:12.*
2. **Labunec' V.A., Nesprjad'ko V.P., Kosenko K.M.** *Metodychni osnovy rozrahunku velychyny trudovogo navantazhennja stomatologa-ortopeda i zubnogo tehnika pry ryznyh organizacijnyh formah vygotovlennja ortopedychnyh konstrukcij: metodychni rekomendacii'* [Methodical bases of calculation of work load of the dentist-orthopaedist and dental technician at a variety of organizational forms manufacture of orthopedic structures: methodical recommendation] *Odesa; 1999:19.*
3. **Лабунець В.А.** Основи научного планування і організації ортопедической стоматологической помощи на современном этапе ее развития. Монография. / Лабунець В.А. – Одесса, 2006. – 428 с.
4. **Labunec' V.A., Dijev Je.V.** *Proekt vidomchyh norm chasu na dodatkovi nenormovani vydy zubotehnichnyh robit: metod. rekomendacii'* [Draft departmental rules time on nonnormable kinds of dental work: methodical recommendation]. *Kyiv; 2010:26.*
5. **Labunec' V.A., Dijeva T.V., Dijev Je.V.** *Dodatkovi umovni odynci trudomistkosti roboty zubnogo tehnika ta metodychni osnovy rozrahunku i'h velychyny* [For more conventional units of labor of a dental technician and methodological bases of calculation of their size: methodical recommendation]. *Kyiv; 2010:16.*
6. **Dijev E.V.** *Klinichne obgruntuvannja vstanovlennja tryvalosti vygotovlennja nenormovanyh zubotehnichnyh robit do vykorystannja v ortopedychnij stomatologii'* [Clinical rationale for establishing the duration of making irregular dental works to use in prosthetic dentistry]: Abstract of a candidate's thesis of medical sciences. *Odesa; 2012:20.*
7. **Shnajder S.A., Labunec' V.A., Romanova Ju.G., Dijeva T.V., Dijev Je.V.** *Udoskonalennja metodyky indyvidual'nogo rozrahunku velychyny vytrat robochogo chasu zubnyh tehnikiv na vygotovlennja suchasnyh vydiv zubnyh proteziv* [Improved methods individual calculation of the costs of the work time dental technicians for the manufacture of modern types of dentures: methodical recommendation]. *Kyiv; 2014:17.*
8. *Nakaz MOZ Ukrainy № 507 vid 28.12.02r. «Pro zatverdzhennja normatyviv nadannja medychnoi' dopomogy ta pokaznykiv yakosti medychnoi' dopomogy».* [Order of the Ministry of health of Ukraine № 507 from 28.12.02 "On approval of standards of health care provision and indicators of medical care quality"].
9. *Nakaz MOZ Ukrainy № 319 vid 25.05.2006 r. «Pro zatverdzhennja norm robochogo chasu dlja pracivnykiv zakladiv ta ustanov ohorony zdorov'ja».* [Order of the Ministry of health of Ukraine No. 319 dated 25.05.2006 "On approval of regulations of working time for employees of institutions of health"].
10. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.02.2001 r. №163 «Pro zatverdzhennja pereliku vyrobnyctv, chev, profesij i posad iz shkidlyvymy umovamy praci, robota jakyh daje pravo na skorochenu tryvalist' robochogo tyzhnja»* [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 21.02.2001, №163 "On approval of the list of productions, shops, professions and positions with harmful working conditions, work which entitles you to a shortened workweek"].
11. **Labunec' V.A., Shnajder S.A., Leps'kyj V.V., Rozhko M.M., Leps'kyj V.V., Dijeva T.V., Leps'kyj V.V., Leps'kyj V.V., Je.V., Dijev, Kanjura O.A.** *Zbirnyk zagal'nyh normatyvno-pravovyh polozhen' z ortopedychnoi' stomatologii' i zubotehnichnogo vyrobnyctva* [Book of General regulations for prosthetic dentistry and dental production] *Odesa, Cherkasy; 2015:971.*

Надійшла 29.03.18